Nagyvárad, 1902 VIII. évfolyam. 29. szám. Szerda, február 5.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ... 16 kor.
Negyedévre ... 4 «
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ... 20 kor.
Negyedévre ... 5 «
Vidékre postán szállítva:
Egész évre ... 24 kor.
Negyedévre ... 6 «

TISZÁNTÚL
POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apácza-utcza 3.
A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.
Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVARAD, február 4.

Liberálizmus és antiszemitizmus.

(A. L.) Vannak dolgok, a melyeknek utoljára is a szemükbe kell nézni s nem szabad velük szemben a küllő fékezésnél maradni. Ilyen dolog az antiszemitizmus, melyet legujabban a Vázsonyi-ügy és Wekerlének zsidómentes bálrendezői névsora ismét felszinre hozott és széltében tárgyalja azt a sajtónak minden közege.

A modern sajtó, a mely a liberálizmusról egy éppen nem liberális, és a katholikus vallás dogmatikájánál is megváltoztathatlanabb fogalmat alkotott, azt hirdeti, hogy az antiszemitizmus nem egyéb, mint *„üsd a zsidót — mert zsidó!“*

No hát ez simpliciter *nem igaz.*

A liberálizmus, annak eredeti és tiszta formájában, nem más mint az emberek teljes szellemi és anyagi szabadsága s igy szabad küzdelmet kell, hogy engedjen mindazon szellemi és anyagi erőknek, a melyek ez emberi társadalom kebelében, örök időktől fogva, vagy az időlegesen előállott körülmények hatása alatt, időlegesen működnek. Ebből a szempontból a liberálizmusnak első kötelessége volt minden elnyomott néposztályt és minden elnyomott társadalmi erőt felszabaditani, hogy azok szabadon küzdhessenek egymás egyoldalusága ellen a közjólét érdekében.

A liberálizmusnak kötelessége volt, hogy a zsidókat abból az elnyomott helyzetből, a melybe a történelmi fejlődés szükségszerüsége folytán jutottak, felszabaditsa. A mint ez megtörtént, a liberálizmusnak nem áll többé kötelességében, hogy a zsidókat külön védelme alá vegye s őket ugy tekintse, mint saját védenczeit, a kiknek akkor is köteles védelmet nyujtani, mikor egy talán még gyengébb erő által támadtatnak meg.

A zsidók, daczára minden emancipácziónak, daczára a teljes egyenjoguságnak s daczára minden polgári házasságnak, mindenütt a világon, még a legliberálisabb államokban is külön osztályt képeznek, a melynek külön s esetleg a többi osztályok érdekeivel ellentétes érdekei és törekvései vannak. Ezt lehet tagadni, de az ilyen tagadásnak okos ember előtt aligha van értéke.

Ha pedig ilyen érdekek vannak s ezek az érdekek más osztályok érdekeivel összeütköznek, harczba keverednek, a zsidó érdekeknek s ezzel a zsidóknak külön védelmet nyujtani épp oly kevéssé liberális, mint a hogy nem lehet liberálisnak nevezni a középkor kizárólagos kereszténységét.

A zsidó érdekek és a keresztény érdekek között tényleg éles ellentét van, ha az elvi ellentétet nem is vesszük figyelembe. Ehhez járul még, hogy ezen érdekellentéttel a mai viszonyok között egy másik szintén természetszerü érdekellentét sorakozik: a tőkéé és a munkáé. Természetes, hogy a keresztény iránynak éppen ugy joga van a maga érdekeiért a zsidó érdekekkel küzdeni, mint a munkás osztálytól sem tagadhatjuk meg a jogot, hogy a tőke nyomása ellen küzdjön.

Ily körülmények között a jogfilozofia egyetlen tétele, de egyetlen filozofiai rendszer sem nyujthat alapot arra, hogy az állam, vagy bármely politikai elvek alapján szervezkedett párt, legyen az bár a végletekig liberális, a keresztény és zsidó érdekek vagy elvek között folyó harczban, bármelyik felet, ha az mindjárt zsidó is, különös védelemben részesitse; s még kevesebb alapot nyujt arra, hogy a keresztény érdekek védőinek pártját, ha mindjárt a zsidók ellen küzd is, törvényen kivül helyezze, vagy ugy tüntesse fel, mint a liberálizmus ellenségét, vagy nem tudom én miféle rendbontó fractiot. Az ilyen természetü védelem, vagy támadás tisztességes politikai fegyvernek nem tekinthető; mint társadalmi akczió pedig egész mivoltában nélkülöz minden liberális szinezetet.

A magyar müveltség és magyar szellem, mint általában minden ami európai, a kereszténység emlőin nőtt fel s az egyetlen kulturális erő, amely reá hatással birt, a klassicitas is, csak keresztény mezbe öltöztetve gyakorolt reá hatást. Ily körülmények között, bármenynyire bele merülünk is az általános emberi szeretet, no meg a liberálizmus kultuszába, nem tagadhatjuk, hogy az európai müveltségnek és az európai társadalomnak szellemi tartalmában a keresztény jelleg nagy részt képvisel s hogy e nélkül a keresztény jelleg nélkül az európai müveltség és társadalom, minden lehetne, csak európai nem.

Van azonban korunkban egy irány, a mely *ezt a keresztény jelleget* nem

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZAJA.

Kritikai séta.

A Katholikus Szabad Liczeum 1902. febr. 2-iki matinéján előadta: Dr. **Krűger Aladár.**

(Vége.)

A következő, politikailag mozgalmas, de egyházilag lanyha időkben csak néhány derék plébános műveli a katholikus irodalmat, unaloműzésből, hogy legyen falun mivel felcserélni a pipázást. Ilyen falusi pipafüst-bodorodást érzünk *Benőfy* Soma, *Nyulassy* Antal, *Pájer* Antal versein: szabályosan gomolyognak a versek, mint a pipafüst, szürkék is, mint a pipafüst. Némileg ide tartozik *Sujánszky* Antal is. Nagy munkásságu, szorgalmas iró, a ki buzgó is, jó ember is, de nagyon könnyen fog tollat s nem várja be mindig az ihlet perczét. Ha bevárja, akkor csak néha teszi le aztán a pipát s vesz kezébe lantot, a mikor sikerül is igen jó verseket irnia. Néhanéha belépni látszik a pipázó társaságba *Tárkányi* Béla is; őt azonban jó ízlése és igazi tehetsége megóvja az unalmassá válástól s innen van, hogy nélküle a magyar irodalomtörténet nem teljes. Tehetsége megőrzi nevét, Coriolánusát ma is széltében szavalják, a bibliának általa készült uj fordítása pedig majd minden katholikus családban megvan. És ha valamikor ezek mind el is avulnak, megőrzi Tárkányi nevét a ma oly hatalmas és virágzó Szent István-társulat, melyet az ő fáradozása emelt igazán nagygyá.

Ha már Tárkányi városában: Egerben vagyunk, itt emlékezzünk meg a katholikus költészet egyik büszkeségéről: Mindszenty Gedeonról.

Kissé ismeretlen név, nemde? Mindjárt ismertebb lesz, ha életéből pár vonást kiemelek. Mint kitűnő egyházi szónok tűnt fel Egerben. Verseket is irt, melyekben kitűnően tudta a vallásos érzést a modern gondolkodással harmóniába hozni. Ő irta ezeket a szálló igévé vált, riadószerü sorokat:

Ki kell göngyölni azt a zászlót!
Hadd lengjen nyiltan, szabadon!

Magasan kiemeli Mindszentyt az egyházi költők sorából az, hogy igazi érzés van verseiben. S én merem állitani, hogy igazán nem érezhet az soha, igaz érzéseket hamisitatlanul nem tud az kifejezni soha, a ki nem volt — szerelmes.

Igen. Szerelmes volt Mindszenty is, egy szőke kis leányba. Ő maga irja »Vezeklés« cz. költeményében:

Hogy a tiéd valék, miképp hihetnéd el?
Hisz mi vagyok én, mint titkon égő vulkán,
Mely a ráültetett érzelemvirágot
Tűri s leperzseli egy rövid nap multán!
Ne fájjon hát a seb... ki megy Isten ellen,
Ha én szeretni úgy, mint te, nem születtem?

De elmult a szerelem rövid idő alatt. Később már csak mint régi kedves emlékre gondol vissza szerelmére:

Nem ismerem én a szerelem hatalmát.
Néha látogat meg egy-egy esti szellő
S édes-bus sóhaján veszem észre akkor,
Hogy meleg lehén a bűvös szerelem jő.
De ah! már éntőlem nyomtalan ellebben,
Mert én ezt a lantot az oltárról vettem.

Istenről, a hazáról, a Boldogságos Szűzről irt költeményeivel uj, értékes hangot vitt a költészetbe, tehetségével hivatva volt a magyar egyházi rend egyik vezérévé válni s nem lett belőle semmi. Kortársai megijedtek nagyságától, egyenes, magyaros természetét görbe szemmel nézték s az újabb magyar irolom egyik büszkesége szürke falusi plébánosként halt meg, csalódva embertársaiban. A csúszás-mászás lefőzte a tehetséget, — mintha csak ma élt volna szegény Mindszenty!

Említsük fel legalább névszerint Mindszentynek néhány követőjét, a verselési technika kitünő mesterét: *Rosty* Kálmán jezsuitát, az egyszerü, de őszinte *Szulik* Józsefet és *Lévay* Mihályt, a mesterkélt *Talabér* Jánost — és sétánk közben egyszerre napjaink jelesei közt találjuk magunkat.

Korunknak jellemző vonása, hogy buzgón keresi a maga nagy költőjét, de sehogy sem tud rátalálni. Az ókornak megvolt a maga Homérja, a középkornak Dantéja, az ujkornak Shakspereje; a legújabb kornak van ugyan Fetőfije, Heinéja, Béranger-ja, de egyik sem éri el ama világ óriások nagyságát s azóta apró zsurnaliszták óriáskodása akarja magának lefoglalni az irodalmat. A pajtáskodás ideig-

csak *le akarja tagadni*, hanem annak *egyenesen kiirtására tör*. Minden intézményt, a mely a keresztény szellem tulsulyát volt hivatva biztositani s minden eszmét, a mely keresztény mivoltában s traditionalis tekintélyénél fogva gátolja az európai müveltség elkereszténytelenitését, ki akar irtani ez az irány és pedig, risum teneatis amici, — az emberiesség nevében. Hogy pedig ennek az iránynak leghathatósabb és mondhatom szervezett voltuknál fogva ugyszólván egyedül számba vehető támogatói a zsidók, azt magyaráznom sem kell.

Már most, ha ezzel az iránynyal s különösen annak leghevesebb harczosai, a zsidókkal szemben reakczió keletkezik, az a lehető legtermészetesebb dolog a világon s ha ez nem igy volna, akkor a kereszténység az ő egész szellemi kincstárával, összes hagyományaival együtt, gyáván kiszolgáltatná magát ellenségeinek s akkor a kereszténység nem volna érdemes arra, hogy az emberiség haladásának előmozditásában mint tényező szerepeljen. Ez a természetes magyarázata az antiszemitizmusnak, mint elvnek.

De nemcsak mint elvi álláspont, hanem mint politikai, közgazdasági és társadalmi irány is teljes jogosultsággal bir az antiszemitizmus, mert hiszen az elvi ellentétek a társadalomban és államban egyaránt érvényesülésre törekesznek, s ez ellen épen liberális embernek nem lehet kifogása. Ha pedig ez az elvi álláspont érvényesülésre törekszik, akkor nem teheti azt máskép, mint társadalmi, közgazdasági, vagy politikai akczió utján. Akadémikus jellegü viták utján még politikai és társadalmi kérdést soha sem intéztek el.

Azon, hogy ez az irányzat az ifjuságnál is mutatkozik — nincs mit megütközni. Ha annak idején szabad volt, sőt dicséretet érdemelt a liberális sajtótól, hogy az ifjuság egy része, a keresztény institutiók társadalmi hatásának megsemmisitésére irányult mozgalom, az egyházpolitikai reform mellett tört lándzsát, akkor hasonló okból legalább is türelemmel kell fogadni, ha a keresztény institutiók még megmaradt hatóképességét megtámadó mozgalom ellen az ifjuság kebléből, a melyet a dolog természeténél fogva közelebbről kell érintenie a kereszténység vonzó tanának, mint a liberálizmus sivár theoriájának hangok emelkednek.

Utóvégre is antiszemitizmus, akár tetszik ez egyeseknek, akár nem, él a társadalom kebelében és nagyon szomoru volna, ha az ifjuság kebelében egyáltalán nem találna képviselőre egy oly irány, a mely a társadalom egy részét áthatja. De legszomorubb lenne, ha az ifjuság azon tagjai, a kik ezzel az iránynyal rokonszenveznek, megijednének az u. n. liberális irány képviselői által szélnek bocsátott frázisok puffogásaitól s szó nélkül hagynák ledönteni azokat az eszméket az ezredéves piedesztálról, a melyekért lelkesednek.

Mindezekből pedig a legszigorubb logika szabályai szerint az következik, hogy az antiszemitizmust nem az, a minek a liberálizmus affektáló sajtó hirdeti, s jelszava nem az hogy: »üsd a zsidót, mert zsidó,« hanem az, hogy »üsd a zsidót, ha az európai és különösen a nemzeti társadalom szellemének *keresztény elemeit akarja kiirtani*«. Következik továbbá, hogy ez az irány nem csak a szabadelvüség szempontjából, a mely az elvek szabad küzdelmét irta zászlajára, esik egyéb politikai és szocziális irányokkal egy elbirálás alá, hanem mint a társadalom szellemének keresztény elemei ellen inditett heves akczió által keltett akczió, vagy ha ugy tetszik reakczió ugyanazzal a jogosultsággal bir, a melyet az önvédelmi küzdelmeknek a természet őstörvénye és a jogfilozofia mindig megadott.

A margittai vizsgálat.

A margittai mandátum ügyében a Kuria által elrendelt s a helyszinen megtartott vizsgálatról az E—s a következőket irja:

A margittai mandátum ügyében elrendelt vizsgálatot tegnap, február 2-án későn este befejezte dr. *Flopu* György kir. táblai biró. A vizsgálat két utolsó napja, különösen, sőt meglepően kedvező volt a Szatmári-párti kérvényezőkre s a tanuk vallomásai nagyon lehangolták az Orley-pártot. Egyébiránt a bizonyitási eljárás három első napján is az a hangulat alakult ki Margittán, hogy a Kuria által bizonyitandóknak elrendelt ***tények valósága kiderült. Némely nagyváradi ujság tendencziózus, teljesen elferditett tudósitásai egészen hamis képet adtak a vizsgálatról*** s az ott jelen volt illetékes tényezők, maga a vizsgálóbiró és a felek mindkét részről is konstatálták, hogy ezek a tudósitások távol állnak a tárgyiasságtól. Teljesen hamis szinben tüntették föl a kérvényezők képviselőjének, *Aigner* Adolfnak szereplését is, holott a vizsgálat egész rendjén egyetlen oly momentum sem merült föl, mely zavarólag hatott volna a vizsgálat menetére. Maga a vizsgálóbiró a legteljesebb méltánylással volt mindig Aigner tapintatos, de egyuttal igen gondos és körültekintő magatartása iránt.

A hármasszövetség védelme.

Hónapok óta irják a lapok, hogy inog a hármasszövetség. Olaszország hajói Toulon felé eveznek s az albániai mozgalmak és a montenegrói befolyás — Helena királyné révén — az orosz franczia szövetség karjaiba hajtja a cseréplábu Olaszországot. Nagy kár éppen nem lenne, ha kilépne Itália a hármasszövetségből, hisz hadserege oly szánalmasan gyarló, hogy még az abissziniai négus csapatai is alaposan megnadrágolták őket.

Goluchovszky külügyminiszter még mindennek daczára bizik a taljánokban, de Berlinben ugy látszik már leszámoltak velük. *Bülow* kanczellár a *Berliner Neueste Nachrichten* vasárnapi sugalmazott czikkében még egy utolsó figyelmeztetést küld Olaszországnak; de kijelenti, hogy a két nagyhatalom t. i. Németország és Ausztria-Magyarország — — — Olaszország nélkül is elég erős lesz fentartani a békét és az európai egyensulyt. Ez a két

---

óráig fel is fúj valakit nagygyá, addig t. i., míg a jó barátok győzik szuszszal, aztán dicsőségük eloszlik, mint a buborék. Van igazi tehetség, sőt genie is, a ki a pajtáskodás *daczára* emelkedik ki, ezek megmaradnak, de csak mint kilométerkövek szerepelnek azon az uton, melyen a modern emberiség tovább haladva keresi a legujabb kor Homérját, Dantéját vagy Shaksperejét.

A kor költészetére az uralkodó lángelme hiánya nyomja rá bélyegét. Közép és kis tehetségek vetődnek felszínre s tehetségtelenek igyekeznek bomlott eszméikkel zavart csinálni, hogy a zavarosban felvesse őket a vastag iszap. Igy kerültek felszinre néhai *Sue* Jenő és *Kock* Pál, nagyrészt ezért uszik ma fent *Zola* Emil s ezzel győzött egyelőre a magát hamisan realistának nevező irány. A mennyi szenny ezekben az u. n. realista könyvekben van, annyit az élet soha sem produkált s ha valaki a realista irodalmat kritika alá venné, bátran adhatná munkájának ezt a czimet: irodalmi nagymosás. Bizonyára a családi nagymosások kinos emlékeinek hatása, hogy ilyen vakmerő kritikus mai napig sem találkozott.

Nálunk szerencsére nem volna sok mosogatni való. A magyar emberben mindig meg volt az az illemtudás, hogy tollat csak tiszta kézbe vett s tinta helyett nem használta a csatornák levét. Legfeljebb a hirlapirodalomban lehet találni egy-két muszájlapot, melyeket mintha ökölre fogott fűzfavesszőkkel irnának meg; de ezek sem ártalmasok, csak érteni kell a nyelvükön. T. i. vagy aranytollat kell a füzfa vesszőbe dugni, vagy pedig — a mi sokkal olcsóbb — meg kell magyarázni, hogy minden botnak két vége van. Mert tudvalevőleg az ilyen lapoknak két felelős szerkesztője van: a fedezetlen hát és a fedezetlen zseb; ki-ki válogadhat, melyiket vonja felelősségre.

A szorosan vett irodalomban, különösen a költészetben nem is tud ez az irány érvényesülni; inkább érezzük a lángelme hiányát, az epigónok nagyzolásait, a gyöngék ingadozását.

Igazi erőt ebben a korban jobbára csak a katholikus költők körében találunk; s ezek közt is első és legnagyobb *Reviczky* Gyula.

Sokszor és sokat irtak a modern irodalom eme kiváló alakjáról; de legalább tudtommal nem méltatták költészetét arról az oldalról, hogy voltaképpen benne találni fel a modern korszellemnek megfelelő vallásosságot. Az ókereszténységet a máglya tüze tette erőssé, a középkor katholiczizmusának alapja az engedelmesség erénye volt, ma pedig talán nem is lehet igazán, meggyőződésből vallásos, a ki a kételkedés próbáján keresztül nem esett. Kételkedünk mindenben, még abban is, hogy létezünk-e, csalódunk legjobbnak hitt barátainkban, sőt magunkban is, de a kételkedés tövises pályáján meggyötörve; jól esik megpihennünk ott, a hol senki sem csalódik: a kereszt tövében. Ez a kételyből nőtt erős hit teszi Reviczky költészetét egyszerre modernné és vallásossá. Verseiben meghal a kedves, tetszetős, modern Pán

S az ég alján a földdel összefolyva
Feltünik a kereszt.

Ezért nyer Reviczky költészete kedveltségben, minél előbbre halad az emberiség a vallásosság utján. Nem dicsekszik vele s éppen azért lesz igazán vallásos.

Büszkélkedik vallásosságával, de csak a mikor alkalomszerünek véli, *Rudnyánszky* Gyula. Opportunista, más szóval igazi modern ember, a ki tud alkalmazkodni mindenféle szélhez. Egyikhez sem csatlakozik szivből, nincs is költeményeiben igazi erő és bensőség, csak reczept szerinti lelkesedés. Óránkint egy-egy evőkanálnyi hév elég neki egy kötet vers összeirására. Ez a lenge allhatatlanság vitte oda, hogy ma sem jutott messzebb, mint a honnan kiindult. Hosszú költői pálya után ma is csak a Hasznos Mulattató czimü, sem nem hasznos, sem nem mulattató gyermeklap főmunkatársa. Egy kötetre való Mária-dalait elfeledték.

Szintén csak külsőleg ragyogtatja a katholiczitást egy sokkal nagyobb tehetség: *Várady* Antal. Szereti a katholikus vallásos motivumokat, gyakran nyer ihletet egy-egy katholikus dogmától vagy legendától s azokat költői érzékkel dolgozza fel. De akárhányszor megesik vele, hogy mikor felölel egy kath. eszmét, ölelés közben egy kicsit kitekeri a nyakát s katholikus-református-szabadkőmüves figurát csinál belőle. Igy járt nála legutóbb a magyarok Istene, a kibe a mennyországban belekötött Petőfi s ki Petőfitől ugy megijedt, hogy egyszeriben kiejtette a kezéből a mennyköveit. Az Atya-Istent csak Petőfivel szemben érheti ilyen pech, de Jézus fölé már Judás kerekedhetik az Iskarióth cz. drámában. Kár, hogy az

nagy hatalom pedig erősen összetart és ezt az összetartást a kereskedelmi politika alakulása (vámtarifa) sem fogja megeningatni.

A feltünést keltő sugalmazott érdekes befejezése a következő:

»De bárhogyan is végződnek a tárgyalások Olaszországgal, *minden körülmények közt biztos számithatnak* Európa népei arra, hogy a *német-osztrák-magyar szövetségből származó áldások nem fognak elmaradni.* A világtörténelemben nincs rá példa, hogy ilyen szövetséget kössön két teljesen független, hatalmas állam, melyek akadálytalanul élhetnek sajátos képességeik kifejlesztésének, lélkesedve abban a tudatban, hogy létezésük alapjai emberi számitás szerint biztosak és jól védettek ellenséges támadások ellen.

Németországban nemcsak azokra a *történelmi kötelékekre* emlékeznek, melyek a most közjogilag elválasztott népeket évszázadokon át összefüzték, mig fejlődésük sorsa különböző utakra terelte őket, és pedig épen nem hátrányukra. Hanem minden politikailag gondolkozni képes német osztja a legnagyobb német államférfiunak azt a meggyőződését, *Ausztria-Magyarországnak, mint független, erős nagyhatalomnak a fentartása Németországra nézve az európai egyensuly olyan követelménye,* a melyért szükség esetén jó lelkiismerettel lehet koczkára tenni az ország békéjét is. Hogy pedig a *Habsburgok monarchiájának döntő tényezői ugyanily véleményt táplálnak* Németországot illetőleg, azt a legilletékesebb ajakról hallotta a világ azokon az emlékezetes májusi napokon, mikor a német trónörökös a csendes tanulóévekből átlépett a közéletbe. A Habsburgok trónjának tiszteletreméltó uralkodója akkor azt fejezte ki, hogy az elődök egyetértése és hü barátsága élni fog a jövő nemzedékekben is. Igy a szövetség még *számtalan évekig lesz Európa népeinek ha kell: védőpajzsa és fegyvere, ha lehet: békezáloga,* vedve és támogatva a kultura épitő munkáját.«

—

Az ipar- és kereskedelmi bank válsága.

A magyar ipar- és kereskedelmi bank részvénytársaság igazgató-tanácsa e hó 1-én tartott ülésében állapitotta meg az 1901. üzletév zárszámadását.

A *mérleg* — igy szól a hivatalos jelentés — a 2,000.000 korona *tartalékalap* és a mult évi 288.328 korona 25 fillér *nyereség-áthozat feleméstése után 1,696,211 korona 11 fillér veszteséggel zárul.*

Ez a veszteségemelkedés a mult évi szept. 30-án feltüntetett helyzettel szemben főleg az értékpapirok és a társas érdekeltségek javára eszközölt ama *magasabb tartalékolásokban* találja magyarázatát, mely tartalékolások az utolsó hónapok viszonyainak alakulása által váltak szükségessé és nagyobbrészt a bocskói vegyipar, a zalathnai kénkovandipar társaság, villamos és közlekedési vállalatok számára, valamint az egyesült épitő és ipar r. t.-nál fenálló részesedéseknél vitettek keresztül.

Az igazgató-tanács az összes értékpapirokat és társas részesedéseket a *decz. 31-iki árfolyammal* (Ami ujabb óriási veszteséget jelent. Szerk.) és a mennyiben *tőzsdeileg nem jegyeztetnek,* oly értékeléssel vette fel, melyben elegendő gondoskodás rejlik e két vagyontételnél bekövetkezhető további veszteségek ellen.

Az igazgató-tanács a közgyülésnek kimeritő jelentést fog tenni a bank minden érdekeltségéről, összes aktiváiról, valamint egész vagyonállásáról. Elő fogja terjeszteni az értékelések, leirások és tartalékolások részletezését; fel fogja tüntetni a mult évvel szemben előforduló változásokat, ugy hogy minden részvényesnek alkalma fog nyilni az intézet helyzetéről magának teljesen tiszta képet alkothatni.

Magától értetődik, hogy a bank főérdekeltségéről, a *román és nemzetközi petróleumtársaságoknál* levő követeléséről is a legpontosabb számszerü kimutatás fog előterjesztetni. E két tételnél a *tartalékolás mellőztetett,* mert jelenleg a feltétlenül *megbizható értékbecslés támpontjai hiányoznak.*

Kapcsolatosan a román petróleumvállalat vezetőségében keresztülvitt változással, ugy a technikai, mint kereskedelmi és pénzügyi téren terjedelmes ujjászervezés vétetett foganatba, melynek eredménye csak később fog mutatkozni, s a mérleg erre vonatkozó tételeinek elbirálásánál irányadóul szolgálni.

A viharosnak igérkező közgyülés *febr. 18-án* lesz megtartva.

———

ORSZAGGYÜLES.

—

A főrendiház ülése.

Budapest, febr. 4.

Gróf *Csáky* Albin elnök megnyitva az ülést, napirend előtt néhány kisebb jelentés után gróf *Eszterházy* János a *ruthén-kérdés* ügyében a következő interpellácziót terjeszti a belügy- és igazságügyminiszterekhez:

A ruthén akczió a főrendiházban.

1. Van-e egybehangzó tudomásuk a miniszter uraknak azon üzelmekről, melyek kivált bevándorlott elemek által lesznek elkövetve és a melyek az északkeleti határ vidéki lakosságának anyagi romlását képesek előidézni.

2. Van-e tudomása az igazságügyi miniszter urnak különösen azon visszaélésekről, a melyek az 1881. LX. 156. §. igénybevételével lehetnek különösen károsok és szándékozik-e ezen visszaéléseket novelláris uton lehetetlenné tenni? Meddig lesz benyujtva az ezen czikket illető novella? Lettek-e ideiglenesen intézkedések téve, hogy a novella létrejöttéig további visszaélések meggátoltassanak?

3. Vannak, vagy lesznek-e folyamatban a két miniszterium között egybevágó tanulmányozások a fennt emlitett környékekben uralgó viszás állapotok megszüntetésére? Különösen

a) a bevándorlási és telepedési törvény és annak végrehajtását illetve,

b) a végrehajtási törvényt illetve.

4. Szándékoznak-e a Nm. miniszter urak ezenkivül a beszerzendő tájékozásokat mind azon megyéktől záros határidőben beszerezni, amely megyékben ilyen tájékoztatás kivánatosnak látszik a miniszterium, vagy a megye közönsége részéről?

5. És végre szándékoznak-e a Nm. miniszter urak ezen záros határidőben beszerzett információkat *egész terjedelmükben* köztudomásra hozni?

Széll a kazárok ellen.

Széll Kálmán miniszterelnök: Nagyméltóságu elnök ur!

Az interpellácziónak azon részére, a mely az én tárczámat illeti, leszek szerencsés röviden válaszolni. Ráhagyván az illető szakminiszteriumra, az igazságügyminiszter urra,

---

efféle ficzamodások költészetének értékéből sokat levonnak.

Más képet nyujt egy költőnk, kit igazi nagyságában nem rég éppen Nagyváradnak volt alkalma megismerni: *Endrődi* Sándor. Hosszu, fényes és változatos költői pályája vége felé megtér a legnemesebb eszmék két örök forrásához: Istenhez és a hazához. Megható látvány ez, hölgyeim és uraim. Itt élt köztünk a költő s most csodamódra épp azok az épületek dőlnek halomra, melyekhez az ő ifjuságának többékevésbbé viharos emlékei fűződnek. Gúnyolódó, többször vallást is kivicczelő versei nagyváradi lapok hasábjain vannak eltemetve, a zöldkerti temetőben pedig egy szomoru füz lehajló ágai alatt ott nyugszik Endrődi szerelmének legméltóbb tárgya, általam is gyermekkoromban jól ismert, angyali lelkü felesége. És mikor körülötte csupa rom minden, őszülő hajjal, lehült szenvedélyekkel megjelent köztünk Endrődi kétszer is. Először négy évvel ezelőtt, mikor kurucz dalait mutatta be, másodor az elmult őszszel, mikor vallásos költeményeit mutatta be e czimmel: *Isten felé.* A kurucz daloknak nagyobb volt a külső sikere, az Isten felé czimü gyüjteménynek nagyobb a belső értéke, mert több benne az eredtiség. Emlékszünk még a tapsokra, melyekkel a felolvasott költeményeket fogadták. Ezekkel mutatta meg Endrődi, hogy van a vallásos költészetnek ma is talaja s lesz is mindig, a mig szív fog dobogni a emberek keblében. Csakhogy persze Isten kegyelméből való költő vegye kezébe a vallásos lirát, ne pedig üres rímkovácsok.

Erős a hitem, hogy Endrődi legutolsó kötete hatalmas lendületet fog adni a vallásos lírának, mint a minőt adott annak idején Mindszenty működése. Említsük még fel a mély kedélyü *Móra* Istvánt, a gyöngéden érző *Szemlér* Ferenczet, a nagy gondolatokat kereső *Gyürky* Ödönt s akkor visszatekintve, büszkék lehetünk a mai katholikus lírára. Nem mag ez, melyhez reményeket kellene fűznünk, hanem növekvő, hatalmas, sudár fa, melynek árnyékában már is jól esik megpihennünk a mai irodalmi viszonyok között, mikor már annyira húzódoznak közkedvelt fűzfapoétáink a hazafiságtól és vallásosságtól, hogy az emberben már nem is az »általános emberit,« hanem az általános állatit éneklik meg.

A költészetnek egyéb ágaiban még nem hódított eléggé a katholikus szellem. Az elbeszélő költészetre ugyan rendkívüli befolyást gyakorolt a lángeszü lengyel iró: Sienkiewicz regénye, a Quo vadis, de e befolyás még csak külföldön érezhető, nálunk nem. Mi szokásunk szerint majd csak tiz évvel fogunk a németek után kullogni, pedig tudvalevőleg a német is leginkább a Rückwärts-Concertriernugban gyors.

A drámában volna legnagyobb szükség a katholikus szellem tisztító erejére. Éppen a napokban beszélgettem Nagyvárad egyik előkelő, bájos leánykájával, a ki egész elkeseredve kiáltott fel:

— Mégis csak borzasztó az, hogy ma már nekünk leányoknak alig lehet színházba mennünk! Kicsi korunkban azt mondták, hogy nem visznek színházba, mert kis leányok vagyunk s nem értjük, ma meg legtöbbször azért nem mehetünk el, mert már nagy leányok vagyunk s megértjük. Legközelebb már csak a nagymamák mehetnek színházba!

Ennek az én bájos kis ismerősömnek nagyon is igaza volt. Nem egyszer volt már olyan előadás a Szigligeti nevét viselő szinházban, hogy felvonás után aggódva néztem körül a páholyokban és a földszinten s a szemle végén megkönnyebbülten sóhajtottam fel:

— Hál' Istennek, egy leányismerősöm sincs itt!

Itt volna nagy tere egy nagy tehetségü, katholikus szellemü drámaírónak. De hogyan ábrándozzunk mi nagy katholikus drámairóról, mikor Katona József óta egyáltalán nem is volt igazi nagyszabásu magyar drámaíró? Együtt várunk és remélünk az összes magyar irodalommal s lehetséges, hogy a dráma Petőfije éppen a katholikus költészet berkében fog születni.

Tudományos irodalmunk részletes előadásával nem untatom önöket, mert az alig van. E téren páratlanul nagy tevékenységet fejt ugyan ki a Szent István-társulat s annak európai színvonalon álló folyóirata: a Katholikus Szemle, de ez a tevékenység nagyon egyoldalu. Nagy eredményeket mutat fel a történetirás és a vallásbölcsészet terén, de például a társadalombölcsészetet csak ritkán, a természetbölcsészetet alig érinti, a természettudományok, az orvosi, jogi és államtudományok pedig szabadjára át vannak adva ellenfeleinknek.

Sétánk végéhez közeledik; bú csuznunk

hogy azt, a mi a végrehajtási törvényről bizonyos árverésekről mondatott, azt a maga részéről kellő felvilágositásul válaszában kifejtse.

A méltóságos főrendeknek van arról tudomásuk, hogy a kormánynak figyelmét azok a gazdasági mostoha állapotok, melyben az ország északkeleti részében, különösen Bereg vármegyében a szegény lakosság rejlik, nem kerülte el.

Már régebben egy akczió is indult meg, a mely először egy járáson kezdődött és aztán kiterjesztetett egész Bereg vármegyében és most kiterjesztetik a szomszéd vármegyékre is, a melyeknek az a czélja, hogy az ottani gazdasági bajokat lehetőleg hatályos preventiv eszközökkel enyhitse, mérsékelje, azon szegény és nagyon elhagyott embereknek állapotán segitsen. Igen jelentékeny eredmények vannak már e részben, a melyek köztudomásuak jelentésekből, ebben az akczióban minket gazdasági szempontok vezetnek és nem felekezetiek. Nem szabad itt semmiféle felekezeti szempontból kiindulni, hanem tisztán csak abból a szempontból, hogy segitsünk azon a szegényen, a ki ott bajban van. *Akármilyen imaval imádja is az Istent*, akármilyen templomba is jár és hogy *a ki bármiféle visszaélést követ el gazdasági téren, azt büntetni kell, akármilyen felekezethez is vallja magát.* Ez a mi álláspontunk, mert mi a szegény nép bajait akarjuk szanálni.

A *bevándorlási ügyet* szabályozni fogom törvénynyel, hogy megszünjenek azok a bajok, a melyek *ide nem való emberek* bevándorlása által származnak. (Helyeslés.)

Plósz miniszter az árverési hiénákról.

Plósz Sándor: Tudomásom van, hogy az *árverések körül* visszaélések történtek. A beérkezett jelentések szerint a legnagyobb baj, hogy a telekkönyvek rendezetlenek. A mi a bajok orvoslását illeti, nem áll módomban, hogy a végrehajtási árveréseket felfüggeszszem.

A bíróságok tevékenységébe ilyen módon nem avatkozhatom bele. Törvényhozási uton azonban szándékom, a 156. §. alapján eljárni.

A végrehajtás körüli visszaéléseket a törvény teljes szigorával fogják büntetni. Könynyitéseket a végrehajtás körül életbe fogok léptetni. Kérem válaszomat tudomásul venni.

Eszterházy János gróf köszönettel tudomásul veszi ugy a miniszterelnök, mint az igazságügyminiszter válaszát.

Ezután a

vármegyék pénztáráról

szóló törvényjavaslat tárgyalására került a sor.

Zichy Nándor ellene érvelt.

Ernust Kelemen a javaslat mellett szólott.

Ezután *Széll* válaszolt a felhozott kifogásokra.

—

A képviselőház ülése.

Budapest, febr. 4.

A tegnapi operabeli *vörösbál* rávetette az ő csintalan árnyékát a Házra is.

Mikor *Apponyi* Albert gróf megnyitotta az ülést, összevissza csak tizenkét képviselő volt jelen.

Igaz, hogy még csak 10 perczczel mult 10 óra, amikor rendes körülmények közt is csak nyujtózkodnak a padokban a képviselők, hát még most a vörösbál után. Apponyi Albert gróf a teljesen üres Házzal szemben nem tehetett egyebet, minthogy felfüggesztette az ülést.

A folyosón kikelt Apponyi a magyar képviselőház ama szokása ellen, hogy az ülés kezdetének idején senki sincs jelen a képviselőházban.

Kijelentette, hogy ezentul mindig 10 órakor nyitja meg az ülést és nem nyugszik addig, amig ki nem vivja, hogy pontosak lesznek az urak. Néhányan azzal védekeznek, hogy most farsang van, nem csoda, ha későn kelnek a képviselők, mások azzal csillapitották a haragos elnököt, hogy hiszen miniszter sincs jelen, ugy sem lehet tanácskozni.

Apponyi gróf azonban azt felelte, hogy az mindegy, jöjjön el a miniszter is idején.

Negyedóra mulva ujra megnyitotta az ülést *Apponyi* s a ház ekkor már határozatképes számban együtt volt.

A képviselőház közben valóságos esti homályba merült. Sürü felhő árnyékolta be az uj üvegtetőt és a sötétség lassanként elnyelte a padokat az elnökséggel és a pártokkal szemben.

A lámpákat meggyujtották, az elnöki pódiumra és a gyorsirók asztalára égő gyertyák kerültek.

A hires Fejérváry-féle éjjeli ülésre emlékeztetett a Ház.

Az utczáról bejövő képviselők valóságos éjszakai sötétségről regéltek. Az üzletek előtt gázlámgák égnek, a paloták, bérházak ablakai éjszakai világosságban tündökölnek, a villamos vasutak égő lámpákkal robognak tova.

Valóságos teljes téli este van odakünn.

Idebenn pedig *Bizony* Akos beszél, sötét alakoktól körülvéve. Halkan, érdekesen szól, föl-fölhangzik a szélsőbal helyeslése. Lassanként kiderül, világosság lesz, a gyertyák eltünnek. De már akkor *Rubicsek* Gyula agrárius beszél a kormánypártról.

Az ujra megnyilt ülésben *Gajáry* Géza szólalt fel, kérve, hogy e tarthatatlan állapoton segitsen valahogy az elnök.

*

Következett a napirend:

Az őrlési forgalom.

Serényi Béla: Az őrlési forgalom az ország közgazdasági állapotára csak passziv hatásu, ezt már a mult évi beszédemben kijelentettem. Barátaim azonban ennek daczára az ellenkezőt állitották.

Szederkényi Nándor: Zselénszky Róbert, más nem!

Serény!: Allitásomat meg fogom erősiteni és az utóbbi két év statisztikáját felsorolja, amelyből következtetéseit levonja, hogy az annak idején hangoztatott prognosztikuma, hogy az őrlési forgalom a mezőgazdaság kérdését nem fogja előmozditani, bevált.

Bizonyos közösség mindig lesz az ország fogyasztó és a magyar termelő közönség között. A földrajzi fekvésen változtatni nem lehet s az Alpesek nem fognak buzát, az Alföld pedig nem fog vasat teremni. (Helyeslés, ugy van!)

A vasuthálózatok épitését követeli, különösen a felvidéken, ahol oly olcsó a kő s mégis vannak községek, a hol hónapokon t járhatatlanok az utak. Az is baj, hogy min g csak stratégiai és nem államgazdászati szempontból csinálják a vasutat.

Sürgeti a viziutak rendezését, a mellékfolyók szabályozását; (Helyeslés) a pesti kikötő fölösleges.

Az ország anyagi helyzetének javulása négy szóba foglalható. A fogyasztás emelése és az értékesités emelése.

Társadalmunk sem anyagilag, sem szellemileg nem elég erős, hogy uj ipart kezdjen. De iparunkat emelni kell. Mert hiába mutatják ki az uj ipartelepek alakulását, ha a meglevők 40—50 %-kal hanyatlanak. Sokáig gondolkozott, mikép lehetne segiteni iparunkon s azt hiszi megtalálta módját: a termelési prémium által, még pedig progressziv termelés által.

Helytelennek tartja, hogy Budapestet ipari központtá akarják tenni. Gazdasági bajaink onnan vannak, hogy minden fogyasztást Budapestre koncentrálunk. Nézzük a külföldet, itt a fogyasztás a vidékre esik. Nálunk is igy kell, akkor lesz föllendülő iparunk. (Tetszés.)

Szól a német vámtarifáról. Azt hiszi, a maga ridegségében e vámtarifa nem fog megvalósulni. Ha pedig megvalósul, akkor represszáliákkal lehet ellene élni. De e nélkül se valósulhat meg. Mert minél jobban szaporodik Németország népessége, annál nagyobb bevitelre lesz szüksége s a vámot végre is ők fizetik meg, nem mi.

Reméli, hogy a miniszterelnök a meglevő bajokat orvosolni fogja tudni s ezért a költségvetést elfogadja.

Szünet.

A választási jog kiterjesztése.

Szünet után

Bizony Akos a függetlenségi párt közjogi követeléseit veszi sorompóba. A választási jog kiterjesztését feltétlen szükségesnek tartja.

Példákkal illusztrálja, hogy a mai választási rendszer milyen igazságtalan. Van sok község, amelyben valaki választó, ha 29 kraj-

---

kell. De a mint búcsuzáskor azt hagyjuk utoljára, a ki legkedvesebb nekünk, hogy az ő kézszorítása vagy — pardon! -- csókja tegye a búcsut kedves emléküvé: én is ismerős neveket hagytam utoljára. Mindenek előtt a derék premontrei kanonok-rend egy tagjáról ne feledkezzünk meg, a ki a XIX. század elején az első énekeskönyvet szerkesztette: hivták őt *Fedák* Orbánnak s ha valamikor Fedák Zsazsa életrajzát megirják, bizonynyal szerepelni fog ez az ősnagybátyja is és lesz még akadémikus, a ki az öreg ur jámbor zsolozsmái és a Zsazsa kupléi közt fényes sikerrel fogja kimutatni a lelki átöröklést. A második énekkönyvet egy maróti kántor irta: hivták őt *Bozóky* Mihálynak.

Nagyváradon maradva, ki ne ismerné egész Magyarországon *Ipolyi* Arnold nevét? Ki ne gyönyörködött volna *Nogáll* János gyönyörü nyelvezetében? Ki ne olvasta volna *Fraknói* Vilmos, *Karácsonyi* János vagy *Bunyitay* Vincze valamely történelmi munkáját, mely uj fényt derített történelmünk egy-egy kérdésére? Ki ne hallotta volna közülünk dr. *Schlauch* Lőrincz, *Vinkler* József vagy *Radnai* Farkas egy-egy nagyszabásu egyházi szónoklatát? Sőt ha pár évtizeddel visszamegyünk, az akkori fiatal katholikus költők sorában találunk néhány érdekes nevet, melyeket a legnagyobb dicsérettek közt emlegetnek. Poéta volt *Nogáll* János, *Párvy* Sándor, *Lázár* Miklós és *Radnai* Farkas is. Nagy kár, hogy a lantot később félretették s viszont nagy kár, sóhajthatnak fel a mai fiatal költők, hogy nem minden poétából lesz püspök, vagy legalább is kanonok.

Végül mint a nagyváradi közönség legközelebbi ismerősei, itt volnánk mi is, a katholikus szellemü irodalom nagyváradi katonái: a Tiszántúl külső és belső munkatársai. Ezt a díszes társaságot már nem fogom lekritizálni, abban a biztos tudatban lévén, hogy hiszen úgyis megteszik azt önök minden reggel. Szinte hallom a csipős megjegyzéseket: No látszik, hogy a szerkesztőt megint megpumpolták előlegért. Vagy: a segédszerkesztő úrnak is lehetne okosabb dolga, mint hogy mindenkivel veszekedjék. Vagy: ugyan hány hitelezőt dobhatott ki a kritikus, hogy olyan harczias hangulatban ront neki a primadonnának? Az ujdonságrovatra: látszik, hogy vőlegény vezeti! A rendőri és törvényszéki rovatra: ezt is vajas kenyér helyett lehetne megenni, olyan lágyan van megírva. Es ezzel a sok kritizálással szemben mi a mi védelmünk? A papirkosár. A ki kiváncsi a védelem eme módjára, ezennel felhivom, sziveskedjék lapunkhoz egy rossz tárczát vagy rossz verset beküldeni. Az a papírkosárba vándorol s ráadásul kap a szerző olyan irgalmatlan kritikát, hogy azt is eltagadja, hogy irni-olvasni tudott valaha.

És ezzel sétánk végére jutva, azt vesszük észre, hölgyeim és uraim, hogy voltaképpen kritikusok vagyunk mindnyájan. Rózsás kicsi ajkakkal vagy epébe mártott fekete tollal, de mind, mind kritizálunk. S miután most már elmondtuk, a mi szivünkön fekszik, állapodjunk meg a sok kellemetlen igazság után egy kellemes határozatban: abban, hogy le a kritikával s akkor aztán — üsse kő! — éljenek akár a kritikusok is!

czár adót fizet. Viszont van község, ahol olyan polgár, ki 29 forint adót fizet, még se választó.

Amely kormány ilyen törvényt megtür, az nem szabadelvü. Foglalkozik Veszelovszky tegnapi beszédével. Sehol annyi jogot a nemzetiségek nem élveznek, mint nálunk. De a tót kivándorol Amerikába, megtanul angolul, de itthon nem tanul meg magyarul, mert itt a nélkül is megélhet. A nemzetiségek mind kifelé huznak.

Veszelovszky: Nem igaz!

Bizony Akos: Cato azzal fejezte be beszédeit: Ceterum censeo . . . Én is azt mondom: A kiegyezés eltörlendő. (Eljenzés).

Rubinek Gyula a költségvetés mellett szólalt föl.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Febr. 6 Nagyvárad város közigazgatási bizottságának ülése d. u. 3 órakor.
Febr. 13. A kath. kör választmányi ülése.

Febr. 13. Kath. Szabad Liczeum bőjti estélye a főgimnázium disztermében este 6 órakor.
Febr. 27. Kath. Szabad Liczeum bőjti estély a főgimnázium disztermében este 6 órakor.
Márcz. 13. Kath. Szabad Liczeum bőjtiestélye a főgimnázium disztermében este 6 órakor.
Márcz. 16. Kath. Szabad Liczeum matinéja a főgimnázium disztermében d. e. 11 órakor.
Apr. 6. Kath. Szabad Liczeum matinéja a főgimnázium disztermében d e. 11 órakor.
Apr. 19. Kath. Szabad Liczeum zárünnepélye.

—

* A **király Budapesten.** Ő Felsége ma reggel 5 óra 40 perczkor érkezik kiséretével a magyar székesfővárosba. A pályaudvaron a király fogadására megjelenik a főpolgármester, a főkapitány, Pestmegye főispánja s a vasuti személyzet, valamint Galle várkapitány. A királyi palota termeiben minden intézkedést megtettek a király fogadására, sőt az udvartartás nagy része már tegnap érkezett a palotába.

* **Uj apát.** Ő felsége — mint a hivatalos lap jelenti — *Neurihrer* Ödön brassói plébánosnak a Szent Katalinról nevezett *brassói* czimzetes apátságot adományozta.

* **Esküvők.** Diszes esküvő volt tegnapelőtt a budapesti Jézus szent Szive templomában. Okányi és érkenézi *Szlávy* József biharmegyei földbirtokos és tart. honvédhadnagy vezette oltárhoz bájos arájat *Hortoványi* Irénkét, Hortoványi József országgyülési képviselő, a »Magyar Allam« főszerkesztőjének kedves leányát. Az esketést *Tomcsányi* Lajos Jézustársasági atya végezte. — *Csatth* Béla nagyváradi posta-távirótiszt a napokban tartotta esküvőjét *Beér* Ilonkával, néhai Beér Kálmán volt debreczeni rendőrkapitány kedves, szép leányával.

* **Jóváhagyott alapszabályok.** Biharmegye tisztviselőinek temetkezési negyedéről szóló szabályrendeletet, továbbá a korcsmák és sörházakról Biharmegye által alkotott szabályrendeletet a m. kir. belügyminiszter jóváhagyta.

* **A járásirnokok kérelme.** A biharmegyei főszolgabirók mellett szolgáló járásirnokok olyan silány dotáczióval vannak ellátva, hogy alig birják nyomoruságosan fenntartani magukat. Már többször megkisérlették az alázatosságot helyzetük türhetőbbé tétele végett, de süket fülekre találtak a vármegyénél. Most mást gondoltak. Közvetlenül a belügyminiszterhez fordultak fizetésük javitásáért. Csakhogy itt is rosz helyen kopogtattak. A belügyminiszter nem határozott a kérelem érdemében, hanem szabályszerü tárgyalás végett leküldötte Biharvármegyéhez.

* **A lakás fölmondása.** Az uj perrendtartási törvényjavaslat szabályozza a lakás és más bérleti helyiség fölmondásának eljárását. A törvényjavaslat szerint a bérlő is, a bérbeadó is csak a helyiség után illetékes járásbirósagnál adhatja be a fölmondást. A fölmondási határidőt ezután is helyhatósági szabályrendelet állapitja meg. A határidő után beadott fölmondási előterjesztést a biróság azonnal elutasitja. A törvény nem enged meg semmiféle pótlást, mert a pört a lehető leggyorsabban le akarja bonyolitani. A biróságnál előterjesztett fölmondás ellen a kézbesitéstől számitott 8 nap alatt meg kell tenni a kifogásokat, különben a fölmondást végrehajtják. A fölmondást a házfelügyelőnek is kézbesitik. Ha nem tudják kézbesiteni, a biróság ügygondnokot nevez ki. A tárgyaláson csak azt vitatják, hogy érvényes-e a fölmondás s csak olyan bizonyitást engedhet meg a biró, a melyet nyolcz nap alatt befejezhetnek. Az itéletet azonnal végrehajtják.

* **Alapitvány a szegényeknek.** Gróf *Pongrácz* Vilmos volt kágyai nagybirtokos emlékére neje 2000 koronás alapitványt tett. Az alapitó levélben kiköti a grófné, hogy az alapitványi összeg kamatai b. e. férje halálának évfordulóján 3 nagykágyai és 3 kóly-i szegény ember között egyenlő részletekben kiosztandók.

* **Uj anyakönyvvezetők.** A belügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbizott m. kir. miniszterelnök a *piskolti* anyakönyvvezető kerületbe *Bálint* Endre segédjegyzőt, a mezőtelegdibe *Kállai* József jegyzői irnokot, a bélfenyéribe *Török* Bálint okleveles jegyzőt, a uagyrábéiba *Kovács* Géza segédjegyzőt anyakönyvvezető helyettesekké nevezte ki.

* **Az elbocsátott vámkezelők nyugdija.** Nagyvárad város tiszti nyugdijbizottsága tegnap délután ülést tartott, a melynek legérdekesebb tárgya az elbocsátott s a nyugdijtól megfosztott vámalkalmazottak felebbezése volt. A nyugdij-szabályzat nem elég világosan intézkedik a fegyelmi eljárás alá nem tartozó ideiglenes alkalmazottakról, mig a szervezeti szabályzat szerint a nyugdijjogosultak közé ezek is fel vannak véve. — Az ülésen Rimler Károly polgármesterhelyettes elnökölt; jelenvoltak: dr. Molnár Imre, Hlatky Endre, dr. Baróthy Akos, Hegedüs Géza, Tóth Marton, Ragány János és dr. Istvánffy István jegyző. Horváth János volt vámellenőrt, mivel a polgármester állásából elbocsátotta, a nyugdijasok közül törölték. Ez ellen felebbezést adott be. A bizottság a felebbezés elutasitását javasolja a közgyülésnek. Hasonló elbánásban részesitették Beczkay Artur volt vámfelügyelő és Heperli József vámos felebbezéseit. E két utóbbit szintén elbocsátotta a polgármester-helyettes. — Özv. Tipannucz Imréné részére visszaadják a férje által a nyugdijalapra befizetett 202 kor. járulékot. — Özv. Missuray Agostonné részére férje után évi 840 korona özvegyi ellátást állapitottak meg. — Többeket felvettek a nyugdijjogosultak közé.

* **Megszökött a kórházból.** Tegnap reggel a biharmegyei közkórház női osztályának ápolónője megdöbbenéssel vette észre, hogy *Kozák* Mária ágya üres, a beteg pedig nincsen sehol. Tüstént jelentette az esetet a gondnoknak s a kutatás folyamán kitünt a beteg bizony csendesen odébb állott. Kifeszitette az ablak vasrostélyát s megunván a kórházi életet se szó, se beszéd, megszökött. Gondoskodott azonban ruhanemüekről is s a kórházi ruháin kivül szomszédnője piros szoknyáját is elszállitotta. A megszökött monospetrii illetőségü 18 éves, szőke, kék szemü leány, kinek a körözését elrendelte a rendőrség.

* **Nagybeteg képviselő.** *Balogh* László a nagyszalontaiak népszerü képviselője sulyos betegen fekszik szalontai lakásán. Kezelő orvosai szerint azonban komoly aggodalomra nincs ok.

* **Önként jelentkező rablótámadók.** Lapunk tegnapi számában egy utonálló történetről adtunk hirt, a mire nézve ujabban a következőket jelenthetjük: Tegnap két h.-bagosi ember önként jelentkezett a debreczeni kir. ügyészségnél és vallomásuk után nyomban letartóztatták őket. Még szerdán történt, hogy *Oláh* Sándor és *Fekete* Imre h.-bagosi lakosok borozgatás közben megállapodtak abban, hogy Nagy János *sárándi* lakost, mikor hazafelé megy, megtámadják. A nap hátralevő részét előkészületekkel töltötték el, este pedig felfegyverkezve lóra ültek s ki lovagoltak a derecskei országutra. Már teljesen besötétült, mire a két utonálló Nagy István szekerének zörgését meghallotta. A türelmetlen Fekete Imre nem birta bevárni mig Nagy István szekere oda ér hozzájuk, sarkantyuba kapta lovát és elébe vágtatott a szekérnek. Egymásután háromszor lőtt Fekete. Mind a három golyó talált és Nagy István bal karjába furódott. A rablótámadó Fekete lova a lövésektől megbokrosodva őrült vágtatással neki iramodott a szántóföldeknek, magával vitte tehetetlenül küzdő gazdáját s meg sem állott, mig Fekete Imre lakásához nem ért. Oláh Sándor, ki nyomban követte társát, azt hivén, hogy a három golyó közül valamelyik Feketét találta, nem tudván hirtelen megérteni a történteket s látva annak őrült futását, bátorsága cserben hagyta és ő is a menekülő után futott. Nagy István igy megmenekülve a rablóktól sietve behajtott Derecskére, hol nyomban jelentést tett az esetről a csendőrségnek. A csendőrök a megejtett vizsgálat során letartóztatták Feketét és Oláht, de a bizonyitékok elégtelensége miatt kénytelenek voltak őket szabadon bocsájtani. A két utonálló ugy látszik megbánta tettét és tanácsosabbnak látták önként jelentkezni, amit tegnap meg is tettek. Most mind a ketten a debreczeni törvényszéki fogházban várják büntetésüket.

* **Meddig világit a gázgyár?** A közvilágitás kérdését addig tanulmányozzák a város drága pénzén ahoz nem értő egyének, mig elpocsékoljuk teljesen az időt s ismét ki leszünk szolgáltatva a gázgyárnak. Daczára, hogy évek óta beszélünk a közvilágitás rendezéséről, már is körmünkre égett a dolog. Ezt már a városi tanács is belátta s kiállitotta Nagyvárad városáról és önmagáról a szegénységi bizonyitványt, hogy rászorultunk a gázgyárra. Emlitettük ugyanis, hogy a városi tanács felhivta nyilatkozattételre a nagyváradi gázgyárat, mily feltételek mellett volna hajlandó a szerződés lejárta után még 1—2 évig ellátni a város közvilágitását. A gázgyár igazgatósága tegnap válaszolt az átiratra. Londonban a tulajdonosoknál már lépéseket tettek, de az egyik tulajdonos jelenleg San-Remoban tartózkodik s igy késik a megállapodás. Február hó 10-ig ez okból halasztást kérnek. Ekkor készséggel megadják a kért érdemleges választ.

* **Kinek kell a disznósajt?** A rendőri kommünikében olvassuk a következő biztató felszólitást.

Mult éjjel a Nagyhidon álló András rendőrségünk bámulatos éberségéről tett tanuságot. Nemcsak az emberben veszi észre u. i. rendőrségünk a tolvajt, hanem a kutyáról is megsejti, melyik jár becsületes uton, melyik nem?

Tegnap is a nagyhidi rendőr egy kutyát látott a hid felé közeledni. Lesütött szemekkel, a büntudattól terhelt lelkiismerettel s a mi a leggyanusabb: behuzott farkkal közeledett. Andrásunk rögtön megsejtette, hogy tolvajjal van dolga, lesbe állott hát s mikor a kutya óvatosan a hidra sompolygott, a rendőr nyakon csipte s bekisérte a rendőrségre.

Az alattomos kutyánál megmotozása alkalmával egy disznósajtot találtak a szájában. A kutya még kiskoru lévén, házi megfenyités végett elbocsáttatott, a disznósajtot ellenben igazolt tulajdonosa átveheti a rendőrségen.

Tessék már most jelentkezni. Kinek a kell a disznósajt?

* **Tenger sár mindenütt.** Az eső csorog az ember nyaka közzé, a földet pedig tenger pocsolya boritja. A mérnöki hivatal éppen semmit nem intézkedik, hogy legalább az átjárókat tisztitsák meg a bokáig érő sártól. Különösen Csengeri és Vizvezeték-utczák tündöklenek a szó teljes értelmében a pocsolyától. A mérnöki hivatal közegei ugylia járnak most ki időnkint a vizvezetéki telepre, mert akkor látnák azt az ázsiai állapotot, a mely a két utczát elönti. Az pedig valóságos pocséklása a város pénzének, hogy pár héttel ezelőtt a Csengeri-utczai járdára raktak néhány garmada homokot, de nem szórták szét. Most már nagy részét széttaposta a folyókába a közönség. Vagy talán a nyáron akarták szétszórni, hogy nagyobb legyen a portenger? Ezen eljárásért éppen nem dicséret, hanem megrovás illeti a mérnöki hivatalt.

* **Eltunt hajadon.** Három nappal ezelőtt jött városunkba Kolozsvárról *Szabó* Kati, hogy szolgálatot keressen, azonban minden törekvése hiábavaló volt, nem tudott megfelelő helyre szert tenni. Ez annyira elkeseritette a helynélküli cselédleányt, hogy tegnap reggel cselédszállásán marólugot ivott. Sulyos égési sebekkel önkivületi állapotban szállitották be a közkórházba. Életben maradásához kevés a remény.

* **A szappantolvaj.** Tegnapi számunkban megemlékeztünk az elcsipett szappantolvajról, a kit akkor fogott el a rendőr, midőn a lopott dolgokat óhajtotta volna biztonságba helyezni. *Papp* Józsefnek nevezte meg magát, ma azonban kiderült, hogy Papp Sándor kolozsvári illetőségü notórius betörő. Különböző tetteiért a szamosujvári fegyházban 4 esztendőt ült. Legutóbb 1900-ban Nagyenyeden egy marhakereskedőtől lopott 3400 koronát; a pénzzel azután Romániába szökött. Végig kóborolta az egész Balkánt, természetesen lopván ott, ahol tudott. A notórius tolvaj, kit a gyulafehérvári vizsgálóbiró amugy is köröz, tegnap délután az ügyészséghez kisértetett.

ZENE ES MUVESZET.

Ilona-polka. *Bátky* Endre, a kiváló zenetanár és zeneszerző ismét örömet szerzett azoknak, a kik örömmel látják benne a mindjobban haladó zeneszerzőt kifejlődni. Pár év óta egyre sürübben jelenik meg Bátky egy-egy szép zeneművel a közönség előtt s e müvek egyre nagyobb elterjedése mutatja, hogy a fiatal zeneköltő nemcsak a maga müvészetében de a közönség kedvelésében is gyorsan halad.

Bátky Endre zeneszerzeményeit egy teszi különösen kedveltekké: a dallamosság. Egyszeri hallásra rögtön megérti és élvezni tudja mindenki. Ez az előny domborodik ki legujabban megjelent zeneművében is, az Ilona-polkában, melynek csak egy a hibája: hogy nem a farsang elején, hanem a végefelé jelent meg s nem lesz elég idő arra, hogy érdeméhez képest elterjedjen a bálokban. Annál inkább meg fogják kedvelni a szalonokban; eredeti motivumai, kellemes melódiája s mesterkéletlen technikája szinte egyenesen szalon-polkává teszik. A kiváló értékü zenemü kapható a szerzőnél és Láng Józsefnél 1 korona 50 fillérért; ajánlva van Moskovits Miksáné sz. várhelyi Rósa Ilona urnőnek.

Bátky Endrének legközelebb megint egy gyönyörü dala fog megjelenni, a melyre már is felhivjuk a közönség figyelmét.

Igazságszolgáltatás.

Uzsorások figyelmébe. Erdekes bünpert tárgyalt a kolozsvárosi kir. törvényszék a büncselekmények szinhelyén, Teke községben. A kir. törvényszék a bünügyi főtárgyalást Teke községbe, a »Kirscher«-féle szálloda nagytermébe tüzte ki. A vádlottak padján egy szövetség ült, mely Teke község és környékének alsó néposztályát hálójába keritette és el sem képzelhető magasságu kamatos uzsora kölcsönökkel a tönk szélére vitte és sokakat földönfutóvá tett. Két héten át tárgyalta a kir. törvényszék a bünügyet, melyen több mint kétszáz tanu ki lett hallgatva, végre 1902. január hó 30-ik napján itélet hozatott. A vádlottak padján ültek Rohrlich Sámuel és Seherf Bernát beszterczei, Zélig Efraim mezőerkedi és Farkas Márton tekei lakosok, kik az uzsorás ügyleteket iparszerüen közvetitették. Rohrlich Sámuelt Szilágyi Károly tekei, Zélig Efraim és Farkas Mártont Szászrégen város fiatal ügyvédje dr. Sárkány Miksa ügyvéd védte. Az itélet kihirdetés az egész vidék közönségét Tekébe csalta, az eredmény pedig érdekelni fogja nemcsak a tekei, hanem a mi uzsorásainkat is. Rohrlich Sámuel 1 év és 8 havi, Seherf Bernát 10 havi fogságra, 4000 korona pénzbüntetésre és összes politikai jogaik elvesztésére itéltettek. Zélig Efráim és Farkas Márton a vád- és következményei alól föl lettek mentve.

SZINHAZ.

HETI MÜSOR.

Szerdán: A zsába. (Itt először.)
Csütörtökön: A zsába. (Itt másodszor.)
Pénteken: New-York szépe. (Itt először.)
Szombaton: New-York szépe. (Itt másodszor.)
Vasárnap: New-York szépe.

Eleméry Klárika nagy ambiczióval készül legközelebbi szerepére. »A sárga csikó« népszinmüben játsza Erzsike szerepét s lesz alkalmunk más szerepben is látni s megláthatjuk, hogy a parasztviganóban hogyan fest. Sokat várunk tőle.

A zsába. Hennequis és Duval kaczagtató bohózata kerül ma szinre. E pompás s a fővárosban óriási sikert aratott franczia bohózatot mutatják be ma itt Váradon először s hisszük, itt nálunk is nagy sikere lesz e kitünő darabnak. A főszerepeket P. Szép Olga, E. Kovács M., Benkő Jolán, Kacziány V., Pataky Krasznay, Bognár és Bérczi játszák.

New-York szépe, operette lesz a szinház első operette ujdonsága, melyre az igazgatóság teljesen uj diszleteket festet, melyek a legpazarabb fénynyel készülnek. A legmeglepőbb az egész között New-York egyik városrésze, ahol a tömérdek 8—10 emeletes ház mind kivilágitva látszik s az indóház, valamint az utczák is mind villanyos ivlámpákkal lesznek világitva. »New-York szépe« után »A csepürágó« jeles franczia operette lesz az első operette ujdonság, melyre a Budapesten készült diszletek már megérkeztek.

MULATSAG

FARSANGI NAPTAR.

Febr. 5. »Helyőrségi bál« a Keresk. Csarnokban.
Febr. 8. Katholikus kör bálja.
Febr. 9. Nyomdászok bálja a Zöldfában.
Febr. 9. Református bál a Fekete Sasban.
Febr.11. Tüzoltó bál a Zöldfában.

Helyőrségi bál. Virágok, pálmák és fenyőfák költözése volt tegnap a Kereskedelmi Csarnok kapuja előtt. *Farkas* József mükertész egész nap szállitotta a szebbnél-szebb disznövényeket a mai tiszti bál számára, ugy hogy ma este a Csarnok igazi tündérkertté fog átalakulni. Persze hogy nem fognak hiányozni a tündérkertből a tündérek sem. Ugy értesülünk, hogy a mai bálon ott lesz Nagyváradnak csaknem valamennyi szép leánya, azok is, a kik eddig tiszti bálokon nem vettek részt. S hogy a kertnek kertészei is legyenek: ott lesz a nagyváradi aranyfiatalság, a nagyváradi tisztikar; ezeknek a boldog kertészeknek egyéb gondjuk sem lesz, mint karjukra füzni a tündéreket s keringőzve álmodni a helyőrségi bál éjszakáját. Kár, hogy mint minden álomnak, ennek is vége lesz; de legalább szép álom lesz, annyi bizonyos.

A katholikus bál. Azt mondják, végén csattan az ostor. A báli szezont pedig tudvalevőleg a papák ostornak tekintik, melylyel őket a kegyetlen sors bünteti ellensulyozásául annak a gyönyörüségnek, hogy szép leányaik vannak. Az idei báli évad is a végén fog csattani, szombaton, a mikor a Katholikus kör tartja fényes bálját a Kereskedelmi Csarnok disztermében. A terem diszitése ugyanolyan, mint a milyen ma a helyőrségi bálé. A tánczrendek munkában vannak és pedig két féle alakban. Külön, fényes és elegáns tánczrendek készülnek a leányok számára s külön tánczrendet kapnak a gardedámok. (Allitólag azért, hogy ők is lássák, hány táncz van még hátra s igy nehogy hazamenetelre gondoljanak világos reggel előtt). A meghivók szétküldettek s gondja volt a rendezőségnek, hogy senki a Katholikus Kör közönségéből a meghivottak közül ki ne maradjon. Jegyek előre válthatók ***a meghivó előmutatása mellett*** lapunk szerkesztőségében, a báli pénztárnoknál és a katholikus kör szolgájánál.

REGÉNY-CSARNOK.

A Polanieczki-család.

Irta: **Sienkiewicz Henrik.** — Forditotta: **Kolosváryné-Korányi Ilona.**

82

Linette még mindig némán dörzsölte arczát a tárczához.

— Nézze, milyen bársonyos! — mondta.

Kopowski kivette a tárczát kezéből s forró csókokkal boritotta a helyet, a melyen még az imént a leány arcza pihent.

— Nem maradhatunk itt. — suttogott Castelli kisasszony. Fölvette a virágcsuprot, hogy helyére vigye. Kopowski utána nyult.

— Nem, nem adom, — nevetett Linette.

S megkerülte a lépcsőt, a melynek tulsó oldalán szük sikátor volt. Kopowski utána ment. Linette a lépcső alján összehalmozott téglákra lépett s a virágcserepet a legfelső fokra emelte. A midőn le akart lépni, a téglák széjjelcsusztak s Kopowski karjaival fogta föl a tántorgó leányt. Keble pihegett s forró lehellete a férfi arczát érte. Ekkor Kopowski ajkait ajkára tapasztotta. Linette váratlanul két karjával átölelte nyakát s eszeveszetten viszonozta csókjait . . .

Ebben a pillanatban Osnowski lépett a téli kertbe. Felesége találkozván Raskowska kisasszonynyal, elküldte őt, hogy nézzen a fiatalok után.

IX.

Harmadnapra Osnowki becsengetett Polanieczki hivatalának ajtaján, s a midőn az maga bebocsátotta, jelentőségteljesen szoritotta meg kezét, mint a hogyan a nehéz órákban tenni szoktuk, s megtörten rogyott egy karosszékbe.

— Az Istenért, mi történt? — kérdezte Stas.

— Szerencsétlenség! — felelte szomoruan Annette asszony férje. — Ignácz házasságának vége.

— A házasságnak vége . . . de miért?

— Szomoru okok miatt, a melyeket bár sohasem kellene megtudnia Ignácznak. De hiába! Meg kell tudnia mindent . . . talán a méltatlankodás, a megvetés türhetőbbé teszik majd szerencsétlenségét. A házasságnak vége, mert Castelli kisasszony nem méltó arra, hogy nevét viselje.

— De hát mi történt? — faggatta Polanieczki.

— Nem kisebb dolog, — beszélte Osnowski, — minthogy a hölgyek ma külföldre utaztak Castelli kisasszony ujabb vőlegényével Kopowskival.

Stas fölugrott székéről, majd ismét leült s kimondhatatlan csodálkozással meresztette szemeit látogatójára.

— Sajnos, — folytatta amaz, — rokoni kötelékek füznek hozzájuk, de ennek vége. Ha Linette tulajdon nővérem lenne is, akkor sem menthetném. A mi Zawilowskit illeti, mivel feleségemmel még ma el kell hagynom Varsót, nem kereshetem föl, sőt őszintén bevallom, nem is merném fölkeresni; de önnek elmondom, a mit saját szemeimmel láttam . . . ön, jó barátja, kiméletesen tudatja majd vele a valót.

S részletesen beszélte el télikertben lefolyt jelenetet, a melynek szemtanuja volt. Föltünt neki Polanieczki izgatottsága is, de nem sejtette, hogy Stast ő miatta is érdekelték a történtek.

— Az első pillanatban — mondta Osnowski — elvesztettem lélekjelenlétemet. Nem vagyok indulatos ember, de hogy össze nem törtem Kopowski minden csontját, azt ma is csodálom. Magam sem tudom, hogy mi tartott vissza . . . Aztán ráparancsoltam, hogy kövessen. Sápadt volt, de eltökéltnek látszott. Azt mondtam, hogy visszaélt vendégszeretetünkkel, hogy jellemtelenül viselte magát, hogy Linette romlott, megveté reméltó leány s természetes, hogy ezek után félbe marad Zawilowskival való házassága, de őt. Kopowskit, kényszeriteni fogom, hogy feleségül vegye a leányt, a kit elcsábitott.

(Folyt. köv.)

IRODALOM.

Irodalmi értesités!

1. A »*Szent Olvasmányok* az év különböző ünnepeire« II-ik bővitett kiadás, képekkel, diszes vászonkötésben; ára 2 kor.

2. »*Elmélkedések* a mi Urunk Jézus Krisztus szenvedéséről és haláláról« vászonkötésben, képekkel: ára 1 kor.

3. »*Szűz Mária a mi Anyánk*« üdvös beszélgetések, diszes vászonkötésben, képekkel, ára 1 kor.

Mindezen könyvek egyházi jóváhagyással birnak. Bármentve küldetnek. Lelkészek erga ss. is megkaphatják.

Megrendelhető Kovács Józon áldozópapnál *Mária-Pócson*, Szabolcs m.

Érdekes irodalmi ujdonság. Február hó végén érdekes irodalmi meglepetés készül különösen Nagyvárad olvasni szerető közönsége számára. A *Légrády testvérek* budapesti czég kiadásában egy regény fog megjelenni, melyet a nagyváradi előkelő társadalom egyik kiváló hölgytagja forditott németből. *Egy rossz ember* a regény czime s amellett, hogy a regény maga érdekfeszitő és hangulatos, érdekes maga a czimlap is.

A czimlapon u. i. ugy a szerző, mint a fordító álnév alá rejtőzik. A szerző berlini bárónő, a ki kész örömest egyezett bele regénye leforditásába, a forditóról pedig csak annyit szabad elárulnunk, hogy a zene muzsájának csókja érte homlokát, hogy a tollat épp oly müvészileg kezeli, mint a vonót s hogy álnévül keresztnevét választotta: *Jennyt*. Most már csak nem ismeri meg senki?

SZERKESZTOI POSTA.

H. J. Helyben. A tegnapi kolonbál referádája későn érkezett s igy a nyomda kénytelen volt a névsor felét kihagyni, mert máskülönben a lap lekésett volna. A hiányzó neveket utólag itt közöljük:

Asszonyok: Kiss Elekné, Tabéry Arminné, Tatár Zoltánné, Wallner Ödönné, Imrik Péterné, Papp Miklósné, Kunz Józsefné, Alvinczy Sándorné, Moess Károlyné, Batig Ferenczné, Beöthy Miklósné, Thury Endréné, ifj. Rimanóczy Kálmánné, Szählender Károlyné, Lukács Gézáné, Lehóczky Lajosné, Paczkó Aladárné, Mártonffy Dogdánné stb.

Leányok: Tamássy Margit, Tasnády Mariska, Lacsny Irén, Mészáros Karla, Imrik Márta és Bella, Papp Ilona és Hajnalka, Peiser Sarolta, Molnár Laura, Lukács Lenke, Nagy Ilona, Szigethy Bella, Guttmann nővérek, Nábráczky Ella.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 130. Idénybérlet 120.

Ma, szerdán, 1902. február 5-én

A z s á b a.

Bohózat.

SZEMELYEK:

Barisard Anatole, gyáros — Pataky Béla
Colotte, a felesége — — — E. Kovács M.
Leclapierné, Barisard anyósa — Benkő Jolán
Marcinelle, orvos — — — Krasznay Andor
Suzanne, a felesége — — P. Szép Olga
Lehuchois, őrnagy — — — Bognár János
Zenobia, unokahuga — — Kacziány Viola
Theodore — — — — Dési Alfréd
Sophie, szobaleány — — Kulinyi M.
Casimir, inas — — — — Bérczi Gyula

HELYARAK: Nagypáholy **7** frt. Földszinti és első emeleti páholy **6** frt. Másodemeleti páholy **4** forint. Zsölye **1** frt **50** kr. Körszék **1** frt **20** kr., Támlászék **1** frt. Erkélyülés 1-ső sor **60** kr., közép 2-ik sor **50** kr., Erkélyülés oldal 2-ik sor **40** kr. II. emeleti zártszék **30** kr. Földszinti állóhely **50** kr., Diák és katonajegy a földszintre **30** kr. Karzati állóhely **20** kr. Egy szinlap **10** kr.

Kezdete 7 órakor, vége 10 órakor.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7, vasár- és ünnepnapokon este 6 órakor.

Holnap csütörtökön, február 6-án

A z s á b a.

Bohózat.

Közönség köre.*

Nyilvános számadás.

A biharmegyei és nagyváradi nőegylet ált tal a folyó évi január hó 25-én rendezett-tánczestély alkalmával jegyek árában befolyt 800 korona, felülfizetésekből pedig 254 korona, összesen 1054 korona. A kiadások 316 korona 68 fillért tettek s igy az estély a jótékony czélra 737 korona 32 fillért jövedelmezett.

Felülfizettek: Kugler Albert, Füchsl Berta 5—5 koronát, Guttmann Albertné, Markovits S.-né, Hant Frigyesné, Pollák Zsigmondné, Weinberger Lajosné, Sonnenfeld Józsefné 2—2 koronát, Reményi Vilmosné 1 koronát, dr. Bodó Béláné, dr. Mihelfy Lajosné, dr. Weiszberger L.-né 2—2 koronát, Moess Károly 10 koronát, özv. Girandné, Balázsovits R.-né 2—2 koronát, Papp Anna 4 koronát, Fetser Antal, Schlauch Jozefin 8—8 koronát, Plander Sámuel, Deutsch K. I., özv. Nagy Móriczné 2—2 koronát, Báró Karg ezredes 8 koronát, Báró Luzsénszky nővérek 4 koronát, dr. Berkovits Ferencz 4 koronát, Dragolovits altábornagy 16 koronát, özv. báró Gerliczy Félixné 10 koronát, Steinberger Ferencz 8 koronát, Tóth Lajos 2 koronát, Székely Ferencz 1 koronát, Grünwald Simon, Kolliner Dávid 2—2 koronát, dr. Baróthy Akosné 4 koronát, dr. Kornstein L.-né 2 koronát; dr. Dőry Ferencz 10 koronát, Sebestyén Lajosné 3 koronát, Deutsch Simonné 2 koronát, Reismann Mór 4 koronát, özv. ifj. Schwarcz A.-né 5 koronát, özv. Blattni Józsefné 2 koronát, Fráter Pál 4 koronát, Peizer Károly, Kosárfonóintézet, özv. Leitnerné, Aron Salamonné 2—2 koronát, Váradi Ödön 1 koronát, Weisz Náthán, Zigre Miklósné 2—2 koronát, Molnár Lajosné 4 koronát, Janky Józsefné, Kolozsváry Sándor, Sztarill Ferencz, N. N. 2—2 koronát, ifj. Moskovits Mórné 4 koronát, dr. Matolay Károlyné, dr. Mayer László, Rutterné, Bogdán Jenőné 2—2 koronát, Olasz Elemérné 5 koronát, Melluch Lajosné 2 koronát, Zilahy Gyula 1 koronát, Nadányi Károlyné 6 koronát, dr. Benedek Vilmosné 2 koronát, Mayr Sándorné 6 koronát, dr. Moskovits Józsefné 5 koronát, Laurán Agoston, Tichy Gyuláné 2—2 koronát, Gyémántné 1 koronát, Bognárné 4 koronát, Mihelfy Pálné, N, N. 2—2 koronát, özv. dr. Berkovitsné 3 koronát, dr. Gyémántné 2 koronát, Mangra Vazul 2 koronát.

Összesen 254 korona.

Ezenfelül Silbermann Ignácz a hirdetések kiragasztásáért járó 12 korona dijat a jótékonyczél iránti tekintetből elengedte.

Az itt felsorolt adományokért hálás köszönetét nyilvánitja az egylet

elnöksége.

TAVIRATOK.

Elutasitott peticzió.

Budapest, febr. 4. (Saj. tud. távir.) A kir. Kuria az aranyosmedgyesi képviselőválasztás ellen beadott peticziót elutasitotta.

Angol lapok a visszaélések megátlásáért.

Budapest, febr. 4. (Saj. tud. távir.) Az angolok a délafrikai háboru czéljaira lóállományuk nagy részét Magyarországon szerezték. Az ügynökök azonban rengeteg visszaélést követtek el. Most az angol lapok követelik, hogy a magyarországi lóvásárlásban szigoru vizsgálat indittassék, s hogy a visszaélést elkövetők megbüntettessenek.

Párbajozó trónörökös.

Budapest, febr. 4. (Saj. tud. távir.) A londoni lapok irják, hogy Daniló montenegrói trónörökös öcscsével Mirkóval párbajozott s okot állitólag Mirkó szolgáltatott, csufolkodva nyilatkozván Daniló sógornőjéről. Daniló könnyü sérülést szenvedett. — Berlinből e hirt megerősitik, irják, hogy fegyvert emeltek ugyan egymás ellen, de nem párbajoztak.

A kamatláb leszállitása.

Bécs, február 4. Az osztrák-magyar bank főtanácsa mai ülésén meghallgatván a vezértitkárnak a bank, a pénz- és a deviza-piacz helyzetéről szóló jelentését, elhatározta, hogy a kamatlábat *fél százalékkal leszállitja*. Február 5-étől fogva tehát a kamatláb váltók, warrantok, értékpapirok leszámitolásánál 3½%, állami járadékkötvényekre, sójegyekre, magyar kincstári jegyekre és bankzáloglevelekre adott kölcsönöknél 4% és más értékpapirokra adott kölcsönöknél 4½%. (M. T. I.)

Füzesséry Emil elitélve.

Budapest, febr. 4. (Saját tud. táv.) A szenzációs gerlachfalvi vadászatból keletkezett bünpör, melyen *Füzesséry* Emil volt nyitramegyei aljegyző az 1900. év nyarán *Flesch* Zsigmond bécsi bankárt gondatlanságból agyonlőtte, tegnap nyert befejezést. A lőcsei kir. törvényszék büntető tanácsa Füzesséry Emilt gondatlanságból eredő emberölés büntettében mondá ki bünösnek s négy hónapi fogházra itélte, 50 napot a vizsgálati fogságból beszámitva.

A szamos-ujvári választás.

Szamos-Ujvár, február 4. A szamos-ujvári kerület képviselőjévé *Karácsonyi* Aladár grófot választották meg 89 szavazattöbbséggel. Gajzágó a választás alatt visszalépett. (M. T. I.)

KOZGAZDASAG.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántúl« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, február 4.

Osztrák hitel	625 50
Magyar hitel	629 50
Államvasut	624.50
Rimamurányi	416.—
Magyar jelzálog	433.—
Salgótarjáni	—.—
Wagon-kölcsön	—.—

Határidők.

Budapest, február 4.

Buza októberre	7.84
Buza áprilisra	8.30
Tengeri	5.14
Rozs okt.	6.69
Zab ápr.	6 93
Káposzta, repcse, aug.	—.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1902. február 4-én.

Magyar aranyjáradék 4%	119.60
Magyar koronajáradék	97.30
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	120 75
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2½%	100 20
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	119 —
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	95.75
Italmérési jog megváltási kötvény	101.50
Horváth-szlavónföldtehermentési kötvény	95 —
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	184.—
Tiszszabályozásés szegedi sorsjegyek kölcsön	154 50
Osztrák járadékpapirban	100 80
Osztrák járadék ezüstben	100 65
Osztrák járadék aranyban	120 25
Osztrák korona járadék	97.15
Osztrák államsorsjegyek	147.—
Osztrák magyar bank részvény	16 35
Magyar hitelbankrészvény	700 —
Osztrák hitelintézet részvény	682 75
Párisi vista	95.40
20 frankos arany (Napoleond'or)	19.03
Németbirodalmi márka	117.15
London vista	239 45
20 márkás arany	23.43

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Kitünő saját termelésü borok

kaphatók lakásomon üvegezetten a következő árban:

1. Ujbor (Nagyváradi karcos) 1 liter palaczk nélkül . . 32 kr.
2. Ó asztali gyoroki fehér bor 1 liter » » . . . 42 kr.

Finom fajborok:

3. Kadarka (szemelt vörös bor)	1 liter	palaczkkal	1 frt	— kr.
4. Cabernet » »	1 liter	»	1 frt	10 kr.
5. Szilváni » fehér pecsenyebor	1 liter	»	1 frt	10 kr.
6. Sauvignon » » csemegebor	1 liter	»	1 frt	20 kr.

10 üvegen felüli megrendelést házhoz is szállittatok, ½ literes üvegek a 3, 4, 5, 6. sz. borokból fele árban kaphatók.

Ugyanezen borok hordóban Hl.-enként tetemesen olcsóbban számittatnak.

Telefon-szám 406.

Molnár Lajos,

230—23—0

Schlauch-tér, 18.

HAZAI IPAR!

A bucsai kosárfonó és faipartelep raktára Nagyváradon.

Kettes vasalt üzleti és festőknek való létra, fürészpor, olcsó fabutorok kaphatók.

Van szerencsénk a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy a mai kor igényeinek megfelőleg mindenféle

disz, pék, füszerszállitó, virág, papir, fa, ruhatartó, utazó, ételhordó, szegletes és gömbölyü háti, pálma és üveghordó kosarak. — Székfonó és spanyolnád s ebből készült legszebb kivitelü hinta, ülő, kerti, gyermekszékek, fali- és kávéházi ujságtartók, lábtörlők, porolók, gyermek toló- és ülőkocsik, kottatartók, szatyorok, kis és nagy seprük, suroló kefék és gyümölcskosarak stb.

melyek teljesen versenyen kivül állanak rendeztetett be és kérjük a n. érd. közönség b. pártfogását.

Minden itt fel nem sorolt czikkekre megrendeléseket elfogadunk és 8 napon belül elkészitjük. **Ismét eladók árkedvezményben részesülnek.**

A Bucsai kosárfonó és faipartelep raktára

35. **Nagyvárad, Fő-utcza, Bartsch-palota.**

Igen alkalmas názajándékok.

Legszebb kivitelü kerti és irodai berendezések.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1901. évi október 1-től.

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.

		Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.
Budapest	ind.	6 50	8 30	2 —	5 45	9 15	— —
Rákos	»	7 02	8 51	2 13	6 06	9 28	— —
Ujs zász	»	8 28	10 59	3 36	8 40	10 56	— —
Szolnok	»	9 07	11 31	3 59	9 27	11 19	— —
Szajol	»	9 21	11 50	4 12	9 46	11 33	— —
P.-Ladány	»	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	4 54
Báránd	»	— —	2 12	— —	12 07	— —	5 11
Sáp	»	— —	2 27	†5 48	12 24	— —	5 32
B.-Ujfalu	»	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	5 58
M.-Peterd	»	— —	3 —	— —	1 —	— —	6 15
M.-Keresztes	»	— —	3 12	— —	1 14	— —	6 31
Bors	»	— —	3 25	— —	1 28	— —	6 50
Püspöki	»	11 48	3 32	— —	1 36	— —	7 02
Nagyvárad	érk.	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	7 16
Nagyvárad	ind.	12 16	3 58	6 46	2 06	2 18	12 25
V.-Velence	»	— —	4 05	— —	2 30	2 25	12 32
F.-Várárhely	»	— —	4 16	— —	2 41	— —	12 45
M.-Telegd	»	12 48	4 38	7 15	3 03	2 50	1 12
Élesd	»	†1 02	4 56	†7 28	3 21	†3 04	1 37
Rév	»	1 26	5 20	7 50	3 45	3 26	2 10
Csucsa	»	2 16	6 31	8 37	4 52	4 16	3 49
B.-Hunyad	»	2 49	7 16	9 08	5 32	4 52	4 48
Jegenye	»	3 15	7 49	†9 33	†6 01	— —	5 34
Koloszvár	érk.	5 50	8 33	10 08	6 59	5 55	7 04

Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.

		V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.
Kolozsvár	ind.	— —	5 23	7 —	12 32	6 13	11 01
Jegenye	»	— —	— —	7 59	†1 14	7 16	— —
B.-Hunyad	»	— —	6 40	8 37	1 44	7 54	12 20
Csucsa	»	3 25	7 09	9 19	2 15	8 37	12 52
Rév	»	5 26	7 47	10 08	3 01	9 32	1 34
Élesd	»	5 54	†7 59	10 25	†3 15	9 49	†1 48
Mező-Telegd	»	6 21	8 11	10 42	3 28	10 07	2 01
F.-Vásárhely	»	6 49	— —	11 01	— —	10 27	— —
Várad-Velencze	»	7 02	8 32	11 10	— —	10 37	2 25
Nagyvárad	érk.	7 11	8 38	11 17	3 57	10 44	2 31
Nagyvárad	ind.	2 22	8 43	11 36	4 10	11 04	2 38
Püspöki	»	2 36	8 52	11 47	— —	11 14	— —
Bors	»	2 47	— —	11 54	— —	11 22	— —
Mező-keresztes	»	3 12	— —	12 05	— —	11 37	— —
Mező-Peterd	»	3 30	— —	12 17	— —	11 50	— —
B.-Ujfalu	»	4 07	9 23	12 29	4 50	12 05	3 18
Sáp	»	4 39	†9 38	12 47	— —	12 25	— —
Báránd	»	5 01	— —	1 01	— —	12 41	— —
P.-Ladány	»	5 17	10 06	1 34	5 40	1 19	4 03
Szajol	»	— —	11 21	3 08	6 59	3 04	5 19
Szolnok	»	— —	11 44	3 35	7 32	3 37	5 39
Ujszász	»	— —	12 03	3 58	7 50	4 05	5 58
Rákos	»	— —	1 37	6 03	9 28	6 52	7 38
Budapest	érk.	— —	1 50	6 20	9 40	7 10	7 50

Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.

		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.
P.-Ladány	ind.	4 —	1 24	5 35	10 53	2 29	6 08
Debreczen	»	5 10	2 56	6 46	11 44	3 56	7 41
Érminálylfalva	érk.	6 36	3 57	7 29	1 —	4 58	9 13

Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.

		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	
Érmihályfalva	ind.	6 17	11 17	3 14	5 27	9 14	8 02
Debreczen	»	7 32	12 36	4 16	8 10	10 27	9 01
P.-Ladány	érk.	1 28	1 45	5 03	9 43	11 28	9 48

Debreczen—Nagy-Léta—Vértes.

	V. v	V. v.
Debreczen i.	9 35	4 31
Sáránd »	10 18	5 16
H.-Bagos »	10 28	5 26
H.-Pályi »	10 45	5 48
M.-Pályi »	10 57	5 59
N.-Léta-Vértes érk.	11 16	6 18

Vértes—Debreczen—Nagy-Léta

	V. v.	V. v.
Nagy-Léta-Vértes ind.	5 25	1 05
M.-Pályi »	5 47	1 30
H.-Pályi »	6 03	1 48
H.-Bagos »	6 18	2 05
Sáránd »	6 40	2 29
Debreczen é.	7 18	3 13

Sáránd—Derecske.

Sáránd	ind.	10 33	5 26
Derecske	érk.	10 42	5 45

Derecske—Sáránd.

Derecske	ind.	6 00	1 49
Sáránd	érk.	6 20	2 09

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.